

היום נלמד בעזרת ה':

בבא מציעא דף קה

(בעמוד הקודם)

כאמור, המקבל סחורה מחכירו כדי להוליך אותה למקום אחר, שם הוא ימכור אותה ביוקר, והם יתחלקו ברווחים. חצי מהסחורה נחשב כהלואה שמלווה הבעלים למתעסק, וחצי ממנה נחשב כפקדון של הבעלים ביד המתעסק. ואז גם אם יהיו הפסדים, הם יתחלקו בהפסדים חצי חצי. כי לכל אחד יש אחריות על החצי שלו, ואם כן הוא מפסיד את החצי שלו.

אמנם עדיין יש כאן חשש 'ריבית'. כי הסיבה שהמתעסק מוכן לעסוק בחצי של הסחורה השייך למלווה (שהוא פקדון בידו), רק בגלל החצי השני של הסחורה שהוא הסכים להלוות לו, ואם כן זו ריבית על ההלוואה. ולכן על הבעלים לתת למתעסק יותר מחצי מהרווחים, כתשלום על כך שהוא מתעסק בחצי הפקדון שלו. נמצא שהמלווה מפסיד חצי בהפסדים אבל מרוויח רק שליש ברווחים.

אמר רבא חדא עיסקא ותרי שטרי - פסידא דמלוה: אם עשו ביניהם עסקה אחת אבל רשמו אותה בשני שטרות. כגון שהביא לו שתי חבילות להתעסק בהם וכתבו כל חבילה בשטר נפרד, המלווה מפסיד מכך. בגלל שאם בחבילה אחת היו קצת הפסדים ובשניה היו רווחים, המלווה יפסיד מהעיסקה הראשונה חצי, אבל ריוח מהשניה רק שליש. אבל אם היו כותבים את שתי החבילות בשטר אחד, קודם היו מנכים את ההפסדים, ואחר כך היה מרויח שליש מכלל העיסקה.

תרי עיסקי וחד שטרא - פסידא דלווה: אבל שתי עסקאות שנכתבו בשטר אחד, הלווה הוא זה שמפסיד. כי אם בעיסקה אחת היו הפסדים ובשניה רווחים, ירויח המלווה שליש משתיהן ביחד, אבל אם היו מחלקים אותם לשתי עסקאות היה מרויח שליש רק מאחת מהן, כנ"ל.

ואמר רבא האי מאן דקביל עיסקא מן חבריה ופסיד: מי שקיבל סחורה להתעסק בה ונגרם לו הפסדים, והוא לא הודיע לבעלים כלום, אלא המשיך

להתעסק עד שלבסוף הוא כיסה את ההפסדים ועוד הרויח. הוא לא יכול לומר לבעלים - קודם כל תחלוק איתי חצי מההפסדים שהיו בתחילה, ולאחר מכן תקבל רק שליש מהרווחים'. בגלל שהבעלים טוען לו - הסיבה שלא הודעת לי בתחילה כשהיו לך הפסדים, כי התביישת ולא רצית שיקראו לך 'מפסיד עסקים', ואם כן טרחת להחזיר את ההפסדים גם בשבילי.

ואמר רבא הני בי תרי דעבדי עיסקא בהדי הדדי: שניים שקבלו להתעסק בסחורה של בעל הבית יחדיו והרוויחו בעסקים. אם אחד אומר לשני - בוא נחלוק את הרווחים עכשיו. ואילו חבירו אומר לו - נמשיך להתעסק כדי להרויח יותר, עד שיגיע הזמן שבו עלינו להחזיר את הסחורה לבעל הבית. הדין הוא שהוא יכול להכריח את חבירו להמשיך. ורבא מבאר מדוע הוא יכול להכריח אותו.

אי א"ל הב לי פלגא דרווחא: אם האחד שרוצה לחלוק טוען - תביא לי חצי מהרווחים, ובקרן נמשיך להתעסק כדי שנמשיך להרוויח. עונה לו חבירו 'רווחא לקרנא משתעבד' הרווחים משועבדים לקרן כדי שאם יהיו הפסדים נוכל לכסות אותם מהרווחים.

ואי א"ל הב לי פלגא רווחא ופלגא קרנא: ואם הרוצה לחלוק טוען - תביא לי חצי מהרווחים וחצי מהקרן, ותמשיך להתעסק בחצי הרווחים והקרן. עונה לו חבירו 'עיסקא להדדי משועבד' שני חלקי העיסקה משועבדים זה לזה, כי אם נפסיד בחלק אחד, החלק השני יכסה את ההפסדים.

ואי א"ל נפלוג רווחא ונפלוג קרנא ואי מטי לך פסידא דרינא בהדך: נחלוק בקרן וברווחים, ואתה תמשיך להתעסק בחצי קרן ורווחים שלך, ואם תפסיד בחלק שלך אני אשלים לך את הפסדים מהחלק שלי. טוען לו חבירו 'מזלא דבי תרי עדיף' מזל של שני אנשים טוב יותר בשביל להרוויח מאשר מזל של אחד, ולכן אני רוצה שנמשיך להתעסק ביחד.

משנה: המקבל שדה מחבירו: בחכירות (= בתשלום כמות של פירות, בלא קשר ליכול שתצמיח השדה), והמקבל לא רוצה לנכש את העשבים הרעים שמכחישים את השיבולים שיצמחו. והוא טוען לבעל השדה - מה איכפת לך? הרי אני נותן לך את הסכום שסיכמתי איתך, ואני אפסיד בכך שלא אנכש. אין שומעין לו, מפני שבעל השדה יכול לומר לו - בסוף התקופה אתה תצא מהשדה והיא תצמיח לי עשבים בגלל שלא ניכשת.

גמרא: אי אמר ליה 'לבתר הכי כריבנא לה': אם המקבל יטען לבעל השדה - עכשיו אני לא אכנש, אבל כשאני אצא מהשדה אני אחרוש לך אותה כדי לעקור את העשבים הרעים והם לא יצמחו לך. אומר לו בעל השדה 'חיטי מעלייתא בעינא' = אני רוצה לקבל את החיטים בשכרי מחיטים משוכחות, ואם לא תעקור את העשבים עכשיו, יצמחו חיטים גרועות.

ואי א"ל זביננא לך חטי משוקא: ואם אומר לו המקבל - אני אקנה לך חיטים מעולות בשוק ואתן לך בשכר. עונה לו בעל השדה 'חטי דארעאי בעינא' = אני מעוניין לקבל את החיטים של השדה שלי!

ואי א"ל מנכישנא לך שיעור מנתיך: ואם המקבל אומר לו - אני אנכש לך חלק מהקרקע בגודל שיצמיח לך את החיטים שלך והם יהיו משוכחות. עונה לו בעל השדה 'קא מנסבת שם רע לארעאי' = אתה מוציא שם רע על הקרקע שלי, בגלל שאנשים חושבים שניכשת את כל השדה, ולמרות זאת היא מוציאה עשבים רעים. ואם אני ארצה למכור אותה או לשכור אריס שיעבוד בה, אני לא אוכל.

קושיא: והתנן מפני שמעלת לפני עשבים: הרי המשנה אומרת שהטעם שהמקבל חייב לנכש זה בגלל שהיא מעלה עשבים רעים, ולא בגלל הטמעים הנ"ל. תשובה: **אלא משום דא"ל בזרא דנפל נפל:** אלא באמת התשובה לטענות של המקבל היא, שאי אפשר לחרוש בסוף התקופה, כי הזרע שכבר נפל מהעשבים הרעים נשאר באדמה, וגם אם יחרוש עכשיו את השדה הדבר לא יועיל והם יצמחו לשנה הבאה.

משנה: המקבל שדה מחבירו ולא עשתה: המקבל שדה מחבירו באריסות (= שניהם מתחלקים ביכול של השדה), והשדה לא הצמיחה תבואה כראוי, והאריס רוצה להפסיק לטפל בה. אם יש בתבואה שצמחה כמות מספיקה כדי להעמיד 'כרי' (= ערימה של תבואה), חייב האריס להמשיך לטפל בה.

אמר יהודה מאי קצבה בכרי: רבי יהודה חולק וטוען שלא יתכן לתת כמות 'כרי' בין בשדה גדולה ובין בשדה קטנה. אלא הכמות היא, אם יש בתבואה כדי לזרוע את השדה מחדש, חייב לטפל בה.

גמרא: ת"ר המקבל שדה מחבירו וכו': הברייתא מבארת את הסיבה שהאריס חייב לטפל בה אם יש בה כרי. כי כך הוא כותב לבעל השדה בשטר האריסות - 'אני

אעמוד ואחרוש ואזרע ואקצור ואעמר ואדוש ואזרה (ברוך), ואעמיד כרי לפניך, ותבוא אתה ותיטול חצי, ואני אטול עבור עמלי והוצאותי חצי'.

שאלה: וכמה כדי להעמיד בה כרי: איזה גודל של ערימת תבואה? תשובה: א"ר **יוסי בר' חנינא כדי שתעמוד בו הרחת:** אם יכניסו את הרחת (= כלי המשמש לזריית התבואה) בתוך הערימה היא תעמוד ולא תיפול.

שאלה: איבעיא להו רחת היוצא מהאי גיסא להאי גיסא מאי: מה הדין אם חודי הרחת יוצאין משני צידי הערימה?

תשובה: ת"ש א"ר אבהו ... כל שאין כונס שלו רואה פני החמה: החלק הרחב של הרחת אינו נראה כלפי חוץ. ואם כן אם חודי הרחת בולטים החוצה אין זה נחשב 'כרי'.

איתמר: מהי הכמות של התבואה בפועל (ב'סאים')? נחלקו בזה לוי וישיבתו של רבי ינאי.

אמר ר"ל סאתים שאמרו חוץ מן ההוצאה: כלומר שתשאר כמות כזו של תבואה, חוץ מהתבואה שכנגד ההוצאות של האריס.

הגמרא מביאה סוגיות נוספות שנתבארו בישיבה של רבי ינאי.

תנן התם פריצי זיתים וענבים: זיתים וענבים שאינם מתבשלים לעולם, ומשכך הן מוציאים כמות מועטה של שמן ויין. נחלקו בית שמאי ובית הלל, האם הם מקבלים 'טומאת אוכלים' כי הם נחשבים לאוכל, למרות שהם מוציאים רק כמות קטנה של שמן ויין. או שהם לא נחשבים לאוכל, ולכן הם לא מקבלים טומאת אוכלים.

מאי פריצי זיתים: מה הכוונה 'פריצי זיתים'? והתשובה 'רשעי זיתים' כלומר שאינם מתבשלים ונשארים בוסר לעולם. ורב יוסף מביא שני פסוקים שבהם נקראים הרשעים בלשון 'פריצים'.

וכמה פריצי זיתים: כמה שמן הם יוציאו כדי להחשב פריצים? והתשובה: ר' אלעזר אמר - אם ניתן להפיק ארבע קבין שמן בלבד מתוך כמות של זיתים הנכנסת בקורת בית הבד, הזיתים יחשבו כ'פריצים'. בישיבתו של ר' ינאי אמרו - אם נפיק סאתים שמן מ'קורה' (שזה פי שלוש).

ולא פליגי: אין כאן מחלוקת. רבי אלעזר דיבר במקום שמכניסים לבית הבד כור של זיתים בפעם אחת, ואילו דבי רבי ינאי דברו בבית הבד גדול שמכניסים בו שלוש כורים של זיתים בפעם אחת.

תנו רבנן עלו באילן שכוחו רע: זב ואדם טהור עלו על אילן חלש שנכפף מהכובד שלהם, או על ענף (= סוכה) חלש שנכפף, האיש הטהור נטמא. בגלל שאחד מהן נשען על השני ואם כן אחד מהם 'נושא' את השני, ובטומאת זב הדין הוא שהנושא את הזב או הנישא על ידי הזב נטמאים. [והרמב"ם פירש שהזב מזיז את הטהור ומטמא אותו ב'טומאת היסט'].

שאלה: היכי דמי אילן שכוחו רע?: תשובה: אמרי דבי ר' ינאי כל שאין בעיקרו לחוק רובע: אי אפשר לחתוך מהרוחב של הגזע חתיכת עץ בגודל של רבע קב. **שאלה:** היכי דמי סוכה שכוחה רע?: תשובה: אמר ר"ל כל שנחבאת בחזיונה: אדם שמחזיק את הענף מחביא את כל היקף הענף בתוך כף ידו.

תנן התם המהלך בבית הפרס: בית הפרס = שדה שהיה בה קבר, והשדה נחרשה עם הקבר שבתוכה. מדאורייתא השדה טהורה, ורבנן טמאו את השדה מחשש שמא כשחרשו את השדה נחרש גם הקבר והתפזרו העצמות, וכשילך בשדה יזיז עצם כשעורה, ויטמא בטומאת מגע או ב'טומאת היסט' (= מזיז אותה אף שלא נגע בה, דהיינו שהזיזה על ידי דבר אחר).

המהלך בבית הפרס על גבי אבנים שאינם תקועות באדמה, יש לחשוש שמא מתחתם יש עצם כשעורה וכשהוא הולך עליהם הוא מסיט אותה, ועל כן הוא טמא.

על האדם ועל הבהמה שכוחן רע: וכן אם הוא רכב על אדם או בהמה שכוחם רע בבית הפרס, הוא טמא. כי בגלל שכוחם רע, נחשב הדבר שהרוכב הסיט את העצם מכוחו.

שאלה: היכי דמי אדם שכוחו רע?: תשובה: אמר ר"ל כל שרוכבו וארכבותיו נוקשות: כשהוא מרכיב אדם אחר, מרוב הכבוד ארכבותיו נוקשות זו לזו. **שאלה:** היכי דמי בהמה שכוחה רע?: תשובה: אמרי דבי ר' ינאי כל שרוכבה מטילה גללים: מכובד המשא היא מטילה גללים.

אמרי דבי ר' ינאי לתפלה ולתפילין ד' קבין: זהו שיעור של 'משא'. והגמרא מבארת.

לתפלה מאי היא? דתניא וכו' מפשילן לאחוריו: מחזיק את המשא על כתפו מאחוריו ומתפלל כשהוא על כתפו.

לתפילין מאי היא? דתניא וכו' אם היו תפילין רוצצות: כלומר מתמעכות מהמשא. **באיזו משאוי אמרו:** באיזה גודל של משאוי התפילין רוצצות? התשובה - במשאוי של ארבעת קבין.

תני רבי חייא המוציא זבל על ראשו ותפילין בראשו: לא יזיז את התפילין לצידי הראש וכן לא יקשור אותם במתניו, כי זו דרך בזיון. אלא יקשור אותם על ידו, ליד התפילין של יד.

משום דבי שילא אמרו: דבי שילא חולקים על האמור, וסוברים שאסור לישא אפילו משאוי קטן על הראש שיש בו תפילין, ואפילו לא את המטפחת של התפילין שבתוכה שומרים עליהם כשמורידים אותם מהראש.

שאלה: וכמה: איזה גודל של משאוי כבר אסור? תשובה: **אמר אביי אפילו רבעא דרבעא דפומבדיתא:** אפילו רביעית ליטרא של פומבדיתא.

*

למדנו במשנה: אמר ר' יהודה מאי קצבה בכרי אלא אם יש בו כדי נפילה:

שאלה: וכמה כדי נפילה: תשובה: ר' אמי אמר רבי יוחנן ארבעה סאין לכור: ארבעה סאה של תבואה לקרקע בגודל של בית כור. כך אמר רבי אמי בשם רבו רבי יוחנן. ואילו רבי אמי עצמו אמר פי שניים, שמונת סאין לכור.

אמר ליה ההוא סבא לרב חמא בריה דרבה בר אבוח, אסברה לך: אני אסביר לך שאין מחלוקת בין הרב לתלמידו. כי העולם מתקלקל והולך. ולכן בשנותיו של רבי יוחנן הארץ היתה 'שמינה' והספיקו ארבעה סאין לזריעת כור, ואילו בשנותיו של רבי אמי כבר הוכחשה הארץ וצריך פי שניים.

*

תנן התם הרוח שפיזרה את העומרין: הרוח פיזרה עומרים על 'לקט' שהיה מונח בשדה (לקט = שכולת אחת או שתיים הנופלות מידיו של הקוצר עליו להשאירם לעניים), ולא ידוע כמה לקט היה שם. לדעת ת"ק אומדים את השדה

כמה לקט היא ראויה לעשות ונותן את הכמות הזו לעניים. לדעת רשב"ג נותן לעניים 'כדי נפילה' של הלקט.

שאלה: וכמה כדי נפילה: תשובה: **כי אתא רב דימי אמר ר' אלעזר ואיתימא ר' יוחנן ארבעת קבין לכור.**

בעי רבי ירמיה לכור זרע או לכור תבואה: האם הכוונה שצריך לתת ארבע קבין לשדה בשטח שזורעים בו כור, או לשטח שמצמיח כור (שהוא קטן הרבה יותר). ואם נאמר שהכוונה ל'כור זרע' עדיין יש להסתפק האם 'למפולת יד או למפולת שוורים' כלומר האם כשהזריעה נעשית בידיים, או בעגלה מנוקבת המובלת על ידי שוורים (שאז צריך כמות גדולה יותר של זרעים)?

ת"ש דכי אתי רבין וכו' ארבעת קבין לכור זרע: ונפשט הספק הראשון. אבל עדיין יש להסתפק האם למפולת יד או למפולת שוורים.

משנה: המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה: המקבל שדה בחכירה (= בכך וכך כורים לשנה) והגיעו חגבים ואכלו את התבואה, או שמחלת שידפון היכתה בתבואה. אם זו 'מכת מדינה', החוכר מנכה לבעל השדה מסכום התשלום שהתחייב לשלם לו, כי זו גזירת שמיים על כל האזור וגם בעל השדה צריך לשאת בהפסדים. אבל אם אין זו 'מכת מדינה', טוען לו בעל השדה 'מזלך גרם לך' ואתה מפסיד.

ר' יהודה אומר: לדעת רבי יהודה כל הנ"ל זה דוקא כשמשלם לו בפירות השדה, אבל אם הוא קיבל על עצמו לשלם לו בכסף, בכל מקרה הוא לא יכול לנכות לו מהתשלום. כי הגזירה היתה על הפירות, ולא על הכסף.